

Abonamintul

Pentru monarhie:
Pre anu 6 fl., 1/2 anu
3 fl., 1/4 anu 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 anu 18 frcs., 1/2
anu 9 frcs., 1/4 anu
+ frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Inserțiuni

Unu șirú garmond:
odată 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
și de fie care publica-
țiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blașiú.

Anulú II.

Blașiú 12 Novembre 1892.

Numérulú 46.

Aiurările „Gazetei“.

(+) În numărul 44 alú „Unirii“ sub titlulú „Garanta cea mai puternică“ amú publicatú unú articulú, în care în esență amú accentuatú, că dreptulú de a ne alege Mitropolitú numai în casulú acela ni-lú vomú puté păstra pentru timpulú presentú și viitorú, dacă în clerulú nostru nu sé va aflá nici odatá nici unú preotú, care să primescá demnitatea de Mitropolitú, fără a fi fostú alesú de cei competenți. Amú desfășuratú apoi, că ce păcatú mare ar comite unú preotú, dacă ar primi aceea demnitate prin simplá denumire, și ce responsabilitate mare ar cadé asupra lui înainte lui Dumnezeu, a bisericei și a poporului românú, și în fine amú spusú, că să nu lase nici unú preotú să se împlinescă prin dînsulú cuvintele: „Perirea ta din tine Israile“, cu unú cuvintú amú dísu, că garanța cea mai puternică a dreptulú de alegere este a se căuta în simplulú de datorință, ce trebuie să-lú aibá clerulú, de a nu se face instrumentú orbú în mâinile contrarilorú, ci de a se lupta cu bărbăție pentru apărarea acestú dreptú fundamentalú alú bisericei nóstre, și atunci guvernulú va fi silitú a ne concede alegerea. Dela sine se înțelege însă, că prin cuvintele nóstre nu amú voitú să eschidemú celealalte garanțe ale dreptulú de alegere, pre cari noi le desfășuraserămú în numerii precedentí ai „Unirii“.

Idea desfășurată de noi și modulú, în care amú desfășurat-o, a aflatú resunetú viu în toți binevoitorii bisericei nóstre așa, încátú „Unirea“ a fostú feliicitată din mai multe părți și mai virtosú din partea mirenilorú atât pentru articululú amintitú, câtú și pentru atitudinea sa dovedită în totá cestiunea dreptulú de sub întrebare.

Numai „Gazeta Transilvaniei“ a rămasú nemulțămítá, căci în numerii séi 232, 233 și 234 din a. c. într-o serie de 3 articuli, scriși într'unú stilú preste măsurá vehementú și nehibzuitú, dá navalá asupra „Unirii“, asupra doctorilorú în teologie și asupra guvernării bisericei nóstre în cei din urmă 20—30 de ani, adecá a guvernării de pre timpulú fericitului Mitropolitú Ioanú Vancea, sulevândú o mulțime de cestiuni istorice și juridice, cari nu staú în legăturá cu cele scrise de noi, și tractândú tóte aceste cestiuni cu superficialitate și ignoranță atâtú de frapantá, și cu o lipsá așa de mare de ori ce legăturá logicá,

incátú i-se pare cetitorului, că „Gazeta“ nu rațiocinează, ci aiurează.

Provocați deci de „Gazeta Transilvaniei“, ne vomú sili a străbate după putință în confusiunea babilonicá de idei și enunțatiuni aruncate de dînsa de-a valma pre hârtie, și alegendú enunțatiunile mai marcante ale foii din Brașovú, le vomú grupa într'unú felú de ordine și apoi le vomú reduce, pre câtú ne iértá spațulú unuí articulú, la valórea lorú adevăratá, rezervândú tractarea mai largá a cestiunilorú sulevate părți literare a „Unirii“.

* * *

Înainte de tóte „Gazeta“ că să pótá bate câmpii și să ne pótá insultá, falsificá înțelesulú cuvintelorú nóstre, prin cari amú dísu: „Cá dreptulú de a ne alege Archiepiscopú noi numai în casulú acela ni-lú vomú puté păstra pentru timpulú presentú și viitorú, dacă în mijloculú clerului nostru nu se va aflá nici unú preotú atâtú de decădutú, încátú să-lú vindá pentru interesele sale private. . . . Noi însă sperámú, că ómeni asemenea lui Iuda nu se vorú afla în clerulú nostru și acésta este garanța cea mai puternică a dreptulú nostru.“

Prin aceste cuvinte nu amú voitú să eschidemú poporulú nostru dela apărarea dreptulú de alegere, nu amú intenționatú să separámú Clerulú de poporú și să nábușimú glasulú poporului său să ignorámú drepturile lui, nici nu amú voitú să dícemú, că drepturile bisericei nóstre nu ar fi neprescriptibile, ori s'ar puté sgudui prin vre-unú preotú ori altulú, precum aiurează „Gazeta“, de órece noi amú fostú cei dintâii în diaristica româná, cari într-o serie de 10 articuli amú arétatú, câtú de lámuritú, vechiú întemeiatú și neatacabilú este dreptulú nostru de alegere, și amú doveditú, că acéstu dreptú nu se póte sgudui prin nici unú felú de motivú justú și acceptabilú și astfelú acéstu dreptú consideratú în sine este nealienabilú și neprescriptibilú. Totú noi amú fostú aceia, cari deja în numărulú 35 alú „Unirii“ amú accentuatú, că pentru aceea facemú cunoscute bazele dreptulú nostru, pentru ca dacă s'ar ivi necesitatea, toți cu micú cu mare, va să dícă Clerulú împreună cu poporulú, să apere acéstu dreptú aviticú alú bisericei nóstre. În contra drepturilorú poporului nicáiri nu amú dísu nici măcarú unú cuvintú legánatú, pentru că nici nu a fostú vorbá de ele, ci numai de dreptulú, ce l'a avutú din

timpurile vechi clerulú nostru de a-și alege pre Mitropolitulú séu.

Noi prin articululú din numărulú 44 alú „Unirii“, precum ar fi trebuitú să pricépá și celú mai confusú capú din lume, numai atâtá amú voitú să dícemú, că după ce astáđi guvernele se nisuescú a confisca tóte drepturile bisericei, noi n'avemú să așteptámú multá bunăvoință dela bărbății de statú. Este însă totuși unú mijlocú, prin care putemú zádárnici tendințele dușmánóse ale guvernului în ceea ce privesce dreptulú nostru de alegere, și acéstu mijlocú, care ne garantézá în modulú celú mai puternicú dreptulú din cestiune, este, ca nici unú preotú să nu primescá demnitatea de Mitropolitú, dacă nu va fi fostú alesú. În casulú acesta guvernulú nu-í rămâne alta de făcutú, decâtú saú să concedá alegerea, saú să ținá pentru tot-deuna vacantú scaunulú mitropolitanú, ori să desființeze archidieceasa nóstrá și să caseze întregulú organismú alú Provincií mitropolitane. Alternativa din urmă însă nici unú guvernú nu o va puté duce în deplinire, pentru că încercările lui s'ar frânge de stînca neclătitá a Vaticanului, care este atâtú de odiosú în ochii domnilorú dela „Gazeta“.

Dar să vedemú, unde aflá „Gazeta“ garanța cea mai puternică a dreptulú nostru de alegere. Ea o aflá „numai în voința nestrámutatá a poporului credinciosú“.

Frasa este frumósá, dar este numai frasă gólá.

Óre nu sciú domniú dela „Gazeta“, că întregú poporulú românescú de sub coróna Sfintului Ștefanú de sute de ori și-a manifestatú voința sa nestrámutatá în ceea ce privesce drepturile sale, și totuși nu și-le-a pututú elupta? Óre nu este faptú netágăduitú, că voința nestrámutatá a poporului nu a pututú să obținá nici măcarú atâtá, ca să se observe legile aduse de parlamentú și sancționate de Maiestatea Sa?

Pre lângá voință așa dará mai trebuie încă ceva, ér în casulú nostru avemú neapăratá trebuință, ca nici unú preotú să nu primescá demnitatea de Mitropolitú, fără a fi fostú alesú, și dacă preoții vorú rămâne nestrámutați pre lângá împlinirea acestei datorințe, atunci nu este putere pre lume, care să ne impedece în esercitiulú dreptulú nostru. Noi numai acésta datorință amú inculcat-o clerului nostru, și pentru acésta n'amú fi meritátú insultele ci numai recunoscința „Gazetei“.

* * *

În numărul 233 „Gazeta“ ne spune, că noi nu am știut alege argumentele cele mai puternice pentru apărarea dreptului nostru de alegere, căci etă ce dice: „Ce argumentu puternic ar fi fost, să le spună celor dela putere, că *rădămată pre drepturile sale străvechi, din cari, cândă a închiată legătură cu biserica Romei, n'a sacrificat nimică, poporul credincios al bisericii române unite nu numai că pretinde a-și alege însu-și pre Arhiepiscopul său, dar pretinde mai virtuos ca să fie restabilite în tot cuprinsul provinciei mitropolitane instituțiunile canonice sinodale, pre cari le-a practicat neîmpedat înainte de 1848*, cu ună cuvintă să se pōtă bucura și el de fructele constituționalismului în biserică în interesul dezvoltării sale mai libere religioase, morale și naționale. E clar și învederat, că *dreptul canonic electoral nu este ună dreptă al clerului, ci al întregului popor credincios, și că acest drept important se rădămă în instituțiunile canonice constituționale ale bisericii unite și de aceea este una cu sinodalitatea.*“

Tōte aceste vorbe mari și late dovedesc o completă necunoscintă de istoria și dreptul bisericii române unite, și dacă domni dela „Gazeta“ ar fi avut ună interesu așa de viu față cu istoria și instituțiunile canonice din trecut ale bisericii noastre, pre cât de mare le-a fost dorul de a ne huli înaintea cetitorilor săi, atunci ar fi cetit cel puțin cei de ce articuli scriși de noi pentru apărarea dreptului de alegere și ar fi aflat, că poporul laic nu numai dela unire încōce, dar nici înainte de aceea nu și-a ales pre Arhiepiscopul său, nici nu a practicat instituțiunile sale sinodale, amintite de „Gazeta“. Cetescă domni dela „Gazeta“ numărul 35 din „Unirea“ și acolo voră află, prin cine se făcea alegerea Arhiepiscopului înainte de Unire. „Alegerea Vlădicăi nostru românescă aici în Ardeal“, — dice Zaconicul, ¹⁾ — „este din mila și voea craiului, care lucru ne este nouă îngăduit dela crai cel mai demultă repozat, cândă va fi lipsă, să se stringă toți protopopi și dintre cetalaltă preoți și din voea a totă săborulă, unindu-se toți la ună cuvintă așa să-lă alegă.“ Legile dietei dela Turda din 1579 în art. 3 astfel se exprimă: „Popul românesc să-și alegă episcopul românesc, pre cine voră voi.“ ²⁾ Approbatăe Const. Pars. I. Tit. 8. Art. I. dicu astfel: „Püspököt a fejedelemtöl kërjének ollyat, a' kit egyenlő tetszésekből az Oláh Papok alkalmatosnak esmérnek.“ ³⁾ Tōte actele sinodale, câte s'au publicat până acum, arată, că numai bărbați din Cleru au ales pre Mitropolitul nostru. Cine nu crede celor ce le-am spus noi în numărul 41 din „Unirea“, poftescă și cetescă colecțiunea Actelor sinodale de I. M. Moldovanu, unde va afla cu privire la mai multe sinode chiar și lista preoților, cari au ales. Totă din actele acestea și din cele publicate de Cipariu în Acte și Fragmente și de

Nilles în Symbolae se vede apriat, că nu numai la Sinodele electorale, ci și la celelalte sinode, cari se ocupă cu disciplina și alte afaceri bisericesti, numai preoții luă parte chiar și înainte de sânta Unire.

Astfel stăndu lucrul, erudiții din redacțiunea „Gazetei“ ar face ună servițiu nespūs de mare bisericii noastre, cândă și-ar publica și dinși colecțiunea actelor, din cari să se vadă, că întregul poporul credincios a practicat neîmpedat înainte de 1848 dreptul de a-și alege pre arhiepiscopul său și de a luă parte la sinode, și numai după aceea să paradeze domniile lor cu argumentul minunat de mai sus. Până cândă însă va apăre și sōrele acelei zile fericite, în care să putem ceti documentele ascunse în scriniile „Gazetei“, noi doctorii în teologie le spunem francu „Gazetarilor“, că nu am voit să ne folosim de argumentul recomandat de domniile lor, pentru că armele, cu cari luptăm noi, nu sunt minciuna și ignoranța, ci adevărul și știința. Noi prețuim și stimăm mai multă pre cetitorii nostri, decât să-i imbetăm cu vorbe sforăitoare și să-i îndopăm cu minciuni, cum fac domniile lor cu cetitorii „Gazetei“. Nu ne-am folosit de argumentul recomandat de domniile lor, pentru că dacă îl întrebăm și noi, „Gazetei“ nu-i mai rămănea nimica, cu ce să-și dovedescă *spiritul inventios, erudițiunea profundă și iubirea de adevăr.* Acel argument colosal l'am lăsat „Gazetei“, ca să rămăne ei gloria de a-l trimite „celor dela putere“ și prințr'insulă a căștiga poporul tōte drepturile răpite de doctorii în teologie, cari după „Gazeta“ sunt causa, că poporul nu are drepturi sinodale, și pricinitorii tuturor relelor, de cari suferă biserica noastră. Noi doctorii în teologie, cari am studiat în străinătate, nu scim trece cu vederea actele publicate de deți de ani în patria noastră, și în limba românescă, ci această însușire nobilă o lăsamă aceloră, cari au studiat aci acasă. Noi deși numai doctorii în teologie, mai studiam și legile politice ale țerei noastre, precândă „doctorii în drepturi“ dela „Gazeta“ socotesc de ună lucru sub demnitatea loră a o face acăsta. Noi, cari nu ne arogăm rolul de mari luptători și conducători naționali, n'am voit să lovim în față pre cei 40,000 de Români, cari în adunarea anului 1848 de pre câmpul libertății au spus lumii, că bisericele române înainte de 1848 timp îndelungat au fost lipsite de sinodalitate și că laicilor nu le era iertat a luă parte la sinode, ⁴⁾ ci am lăsat să-i desavueze marii politici dela „Gazeta“, cari spun lumii, că înainte de 1848 *totă poporul practica neîmpedat instituțiunile sinodale.* Noi pentru adevărul mai bucuros suferim să ne hulăscă „Gazeta“, că „suntem propa-

gatorii spiritului de eschisivitate clericală-absolutistică“, decât să o imitam pre dinsa în propagarea urei, disprețului și a celor mai cornurate neadevăruri față cu biserica noastră.

Cândă însă constatăm, că ce drepturi nu a avut poporul credincios în trecut, nu vrem să dicem, că cu ocaziunea înființării autonomiei depline a bisericii noastre să nu se dea și poporului acele drepturi, cari i-se pot da în cadrul sântelor canone și a constituțiunii bisericesti întemeiate de Isus Christos. Cari ar fi aceste drepturi, nu este locul a o arăta aci, pentru că de o cam dată voim numai să ne răfuim cu „Gazeta“.

* * *
Să ascultăm deci și mai departe pre „Gazeta“ în lecțiile, ce ni-le dă, și în caraghiōsele sale deducțiuni logice. Totă în numărul 233 astfel se exprimă: „*Ōre dreptul canonic electoral al bisericii române unite nu este și el ună dreptă națională? Și biserica însă-și încetă a ōre de a fi biserică națională? Vedem cu părere de rău, că de caracterul național al bisericii confrății nostri nu facă nici o amintire. Și totuși ce argumentu puternic ar fi fost pentru dinși în apărarea dreptului de alegere tocmai constatarea faptului neresturnabil, că biserica română unită numai și numai ca biserică națională a esistat.*“

De acest argument puternic noi nu am voit să facem usă, ca să lăsam și „Gazetei“ ceva de dīsă în afacerea dreptului de alegere, ca să nu fie cumva silită a copia fōea bisericescă din Blăși atăt de urgisită de dinsa. Apoi astfel de argumente numai capete confuse pot să le folosescă, adevă capete cari nu știu face deosebire între *dreptul bisericesc și dreptul național.* Noi așa scim, că drepturile, cari le exercităză fiii unei biserici cu privire la lucruri și acțiuni bisericesti, sunt și se numesc numai *bisericesti*, și nici de cum *naționale.* Dacă dreptul electoral al bisericii noastre ar fi ună dreptă națională, atunci nu numai fiii bisericii unite, ci și fiii bisericii ne-unite ar pute și ar trebui să-lă exerciteze în biserica noastră, pentru că și aceștia sunt membri ai națiunii române și ca atari nu pot fi eschisi dela exercițiul nici unui dreptă național. În fine ce privește *caracterul național al bisericii*, noi l'am accentuat de nenumerate ori în colōnele „Unirii“, dar numai acolo unde se potrivește, er nu și unde le trāsnesce în capă la „Gazetari“.

* * *
Fōea din Brașov dovedesce nu numai ignoranță, ci și maliție, cândă lăudând timpurile patriarhale, în cari nu aveam mulți învățați doctorii în sânta teologie, ci mulți preoți, cari abia puteau ceti și scrie, spune cetitorilor săi, că de două deți, trei deți de ani, sau cum se rectifică într'altă loc, de pre la *ani șapte deți*, va să dică, că cândă fericitul Mitropolit Dr. Ioan Vancea a ocupat scaunul mitropolitănu, *doctorii în sânta teologie și preste*

¹⁾ Cipariu, Acte și frag. p. 259.

²⁾ Archivă p. fil. și ist. pag. 302.

³⁾ Mold. Act. sin. I. p. 169.

⁴⁾ Veđi Memorialul conferinței alegătorilor din 1881 pag. 101. — Istoria Trans. de G. Barițiu v. 2. p. 121, — și Papiu Ilarianu, Ist. Rom. t. II. p. 245. Dacă poporul ar fi exercitat înainte de 1848 drepturi sinodale, nu cerea „Sinodul cu deputați bisericesti și mirenescl“, căci nimeni nu cere drepturile, cari le practicăză neîmpedat.

totă teologie, cari au studiat la Roma și pre la seminariile episcopilor latine, au deschis pre mirenii culți, cu carte și luminați din biserică, au introdus „ună curentă străină absolutistică în sinul bisericei române unite, care tinde a înăbuși glasul poporului și a ignora drepturile lui“, „ună spirită rău și pernicioasă, care tinde a separa clerul de popor“, „ună spirită de exclusivitate clericală-absolutistă alu catolicismului modern“, care a făcut să amuțescă nu numai glasul mirenilor, ci și alu preoților.

Și apoi după toate aceste spirite, cari numai nisce creeri bolnavi le pot vedé, după toate aceste aserțiuni neintemeiate și impertinente, prin cari vre să dovedescă, că sub Mitropolitul Vancea cu concursul doctorilor în teologie s'au răpit drepturile naturale ale mirenilor și preoților și s'a omorît sinodalitatea, „Gazeta“ descrie epoca guvernării bisericei noastre sub marele Arhiepiscop Vancea cu colori așa de negre, încât cu această infamie nu vrem să murdărim și colonele foii noastre.

Starea, în care a ajuns biserica noastră sub Mitropolitul Vancea, a descris-o în puține, dar adevărate cuvinte veteranul nostru conducător politic, publicist și literat, Domnul George Barițiu în tomul alu 3-lea alu „Istoriei Transilvaniei“ la pagina 495, unde dice: „În Mitropolia de Alba-Iulia după Alexandru Șt. Șulțu a urmat în scaunul Ioan Vancea, mai înainte episcop alu diecesei dela Gherla. În urma alegerii sale întâmplată în 21 Novembre (rectius 11 August) 1868, instalat în 11 Aprile 1869, de atunci arhiepiscop sa ca și reședința au luat cu totul altă față; institutele vechi de cultură înăvuite și ameliorate, altele noue, în parte monumentale, se înalță; disciplina în cleru prinde rădăcini; în institute se propun nu numai teorii, ci și multe cunoștințe sănătoșe pentru viața practică.“

Ca să potă corăspunde adevărului descrierea, ce ne-o face „Gazeta“ despre periodul, în care a guvernat bunul arhiepiscop Ioan Vancea, marii reformatori dela acea fôe ar trebui mai întâi să dirime institutele mărețe culturale și alte podobe ale reședinței mitropolitane, toate ridicate ori produse cu jertfe materiale ori cu îndemnul și concursul acelu arhiepiscop nemuritoriu. Ei ar trebui mai întâi să nu mai lase nici pără pre pără din numărusele biserice și școle zidite la sfatul și cu ajutorul lui. Ei ar trebui mai întâi să ardă diplomele tuturor tinerilor, cari în număr forte mare pre toate carierele vieții și mai virtuos pre cariera preoțescă și literară și-le-au câștigat cu spriginul lui. Ei ar trebui să nimicescă mai întâi archivele, cari dovedesc iubirea, devotamentul și stima clerului și poporului nutrită față de el. Ei ar trebui mai întâi să prefacă în cenuse actele sinodelor provinciale și diecesane și ale congreselor de mirenii și preoți, ținute sub dînsul. Ei ar trebui să smulgă mai întâi inimile din pepturile celor mai iluștri bărbați ai națiunii, cari au versat lacrimi pre cociugul lui, și numai

după aceea să scrie în fôea lor pampfetului, care se termină cu cuvintele, că biserica noastră dela anii șaptezeci „merge înainte — ca racul“.

Dar să vedem, cum stăm cu timpurile fericite dinainte de anii șaptezeci, „când încă clerul unită nu numără în sinul său atâți învățați doctori în sfânta teologie“, ér poporul credincios își avea „rolul și cuvîntul său în biserică, și preoții uniți se sfătuiau cu mirenii cei luminați, cum să lupte mai cu succes pentru apărarea drepturilor bisericei române unite“, și apoi să cercăm, cum stau lucrurile, de când s'au înmulțit doctorii în teologie în frunte cu Dr. Ioan Vancea.

Noi am dovedit mai sus, că poporul înainte de 1848 nu a avut sinode, cari să-i fi dat ocaziune a-și juca rolul și a-și pronunța cuvîntul în biserică. Însă nu numai înainte de 1848, dar nici înainte de an. 1869, când a venit Mitropolitul Vancea la Blăși, nu aflăm până înderept la anul 1833, necum vre-ună sinodă, în care mirenii să-și aibă rol și cuvînt, dar nici măcar sinodă preoțescă, afară de sinodul electoral dela anul 1850. În totu vécule alu 19-lea până la anul 1869 au fost numai două sinode ținute în afaceri administrative bisericesci, și anume unul la anul 1821 sub episcopul Ioan Bobu, și altul la anul 1833 sub episcopul Lemeni, însă nici în aceste sinode mirenii nu au avut rol, ori cuvînt, și astfel este un neadevăr grosolan aserțiunea „Gazetei“, că doctorii de teologie dela anii șeptedecei încôce au stricat sinodalitatea, au făcut să amuțescă clerul și poporul și au introdus „absolutismul“ în biserică.

Din contra dela anii șeptedecei încôce, va să dică în era doctorilor în teologie, s'a practicat mai des sinodalitatea, căci în anul 1872 s'a ținut primul sinod provincial, ér în anul 1882 alu doilea. În anii 1869, 1880, 1882 și 1889 s'au ținut sinode și respective conferințe arhiepiscopane, în cari toate clerul a avut ocaziune a-și exercita „dreptul de a se ocupa de afacerile bisericesci“.

Dar ce este mai mult, în anul 1873 s'a ținut primul congres arhiepiscopesc, compus din preoți și mirenii pentru a se regulă și organiza școlele populare, ér în 1875 alu doilea congres de preoți și mirenii pentru a se regulă beneficiile parohiale. Astfel de congrese — dacă luăm afară adunarea cea mare națională din an. 1700 ținută numai pentru acceptarea uniunii bisericei române cu biserica Romei — nu au existat în biserică unită, necum înainte de 1848, dar nici de atunci încôce până la an. 1873, precum ori și cine se poate convinge din actele sinodale publicate în Blăși de I. M. Moldovanu. Și totuși „Gazeta“ are impertinența să spună cetitorilor săi, că numai dela anii șeptedecei încôce s'a introdus „absolutismul“ și totu felul de spirite rele și pernicioșe în sinul bisericei noastre.

Afle apoi „Gazeta“, că tocmai sub arhiepiscopul, în timpul căruia dice, că

s'a introdus „absolutismul“, se prelucrase și un statut pentru congresul autonom al bisericei noastre, în care și mirenii se dăduseră toate drepturile, ce le competă între marginile constituțiunii dumneșeci a bisericei, și dacă fericitul Mitropolit Ioan Vancea ar fi putut obține ținerea congresului dorit și aprobarea acelu statut din partea guvernului, — ceea ce de repetite ori s'a încercat, să obțină, — atunci și înțelepții dela „Gazeta“ ar fi putut face, să le răsune drăgălașul glas în biserică, și acolo ar fi avut ocaziune să dovedescă, că „dreptul electoral al bisericei unite este un drept național“, că „mirenii înainte de 1848 au practicat neimpedcați instituțiile sinodale și și-au ales după plac pre arhiepiscopul său“, că „dreptul electoral este una cu sinodalitatea“, și alte absurdități de felul acestora, pre cari „Gazetarii“ le susțin cu o hotărâre așa de neclătită, ca și când ar fi cele mai clare și evidente lucruri din lume. În congresele, ce s'ar fi ținut pre basa statutului autonom, domni dela „Gazeta“ ar fi putut cere și exterminarea tuturor doctorilor în teologie și a celorlalți preoți luminați, ca astfel să rămână în sinul bisericei noastre numai nisce preoți, cari cu gura căscată să admire eruditele prelegeri de istorie bisericescă și drept canonic, ce li-le-ar fi ținut luminați „Gazetarii“. În congresul acela dînsii ar fi putut protesta în contra trimiterii părintelui Radu la București, pre care îl ocărăscă fără nici un motiv în numărul 235 alu „Gazetei“, și totu odată ar fi putut spune, că este o rușine pentru biserica noastră, că are atâția preoți culți, încâtu potă împrumuta și altora, și ar fi putut cere cu insistență, să nu mai creșcem astfel de preoți, cu cari nu numai noi, ci și biserica cea cultă latină se fălesce, că-i potă vedé lucrând în sinul său, ci să ne întorcem la timpurile acelea, când biserica română nu se putea guverna, fără a ține în serviciul său bărbați de rit și naționalitate străină, cum a făcut Mitropolitul Atanasiu cu Wenceslau Franz de origine Silesiană, pre care și-l'a ținut de secretar preste 14 ani.

S'ar fi dat „Gazetarilor“ în congresele proiectate cea mai bună ocaziune să protesteze în contra trimiterii tinerilor la Roma, de unde s'a adus conștiința originii noastre latine și unde s'a crescut marele cronicar. Șincai, unde și-a câștigat frumoșă sciință nemuritorul istoriograf Petru Maior, a căru scrieri au aprins focul românismului în peptul tinerilor părtăși la mișcările naționale din 1848, și unde s'au format bărbați ca Petru Paul Aron, care a deschis cu elevii din Roma școlele din Blăși în seculul trecut, și ca alți mulți propagatori zeloși ai culturii noastre naționale. Asemenea ar fi putut cere, să nu se mai trimită tineri români nici la alte școle străine, și mai ales la școle conduse de Iesușiți, în cari s'au crescut un Inocențiu Clain, cel mai mare arhiepiscop și român al véculei trecut, și un

Ioanū Bobū, care tôte și-le-a jertfitū pentru bunăstarea clerului bisericeii sale.

Interesul viū, ce-lū pōrtā domnii dela „Gazeta“ față cu uestiunile bisericescii, se vede și de acolo, că și-aū căutatū și unū teologū eruditū, pre care să-lū consulteze. Acestū teologū s'a și aflatū tocmai în Bucurescii în persōna fostului advocatū Nicolāu Densușanū, care la dorința „Gazetarilor“ scrie în numărulū 236 unū lungū articulū, și într'insulū se silesece a dovedi, că biserica unitā până la Mitropolitulū Ioanū Vancea nu a recunoscutū dreptulū de jurisdicțiune a Pontificelū Romanū, și că numai Mitropolitulū Vancea cu sinodulū provincialū din 1872 a pusū biserica nōstrā la discrețiunea Papei chiar și în ceea ce privesce ritulū, disciplina și institutiunile ei orientale.

Nu ne permite de astā-datā spațulū foil nōstre a dovedi tōte erorile mari dogmatice, în cari a cădūtū dlū Densușanū, cândū a scrisū articululū amintitū, ei numai vomū scōte la ivelā perfidia, cu care voesce dīnsulū să compromitā biserica nōstrā și memoria binecuvintatā a fericitulū Mitropolitū Ioanū Vancea. Perfidia acēsta se vede lāmuritū de acolo, că din actele sinōdelorū ținute între anii 1697 și 1700 în causa unirii bisericeii romāne cu Roma, dlū Densușanū citēzā numai actele, unde părinții sinōdelorū aū declaratū, că facū unirea pre lângā condițiunea, ca să li-se păstreze neatinse obiceiurile, ritulū, disciplina și dreptulū canonicū din biserica orientālā, însă nu citēzā și actele acelea, din cari se vede apriatū, că și părinții sinōdelorū dintre anii 1697 și 1700 încă aū recunoscutū dreptulū primațialū de jurisdicțiune alū Papei asupra bisericeii nōstre și aū promisū mărturisirea sincerā a învățăturilor de credință ale bisericeii catolice. Și apoi pre calea acēsta necinstitā și nedemnā de unū scriitorū voesce să dovedescā, că numai Mitropolitulū Vancea a datū Papei putere de jurisdicțiune primațialā asupra bisericeii nōstre, putere, de care părinții dela sfârșitulū vēcului alū 17-lea nu ar' fi avutū nici o scire.

Însā afe „Gazetarii“, cari se laudā cu „studiulū aprofundatū“ alū dlū Densușanū, că pre lângā actulū fundamentalū de unire din 7 Octobree 1698, în care Romānii aū făcutū unirea pre lângā condițiunea de a li-se păstrā neștirbite ritulū și disciplina bisericeii orientale, mai suntū și alte acte fundamentale, în cari ei profesēzā solemnū primatulū Papei asupra bisericeii nōstre și se unescū cu Roma, — nu în lucrurile de ritū, disciplinā și obiceiuri, pre cari dlū Densușanū nu le scie deosebī de dogmele de credință, — ci numai în lucrurile de credință; ceea ce nici nu se pōte altmintrea, pentru că între membrii bisericeii una trebuie să fie credința saū dogmele.

Astfelū în sinodulū anulū 1697 ținutū sub Mitropolitulū Teofilū, între cele patru puncte primite de biserica unitā, celū dintāiū este acesta: „Cunōscemū, cumcā Papa dela Roma este capū vēdūtū a tōtā biserica lūi Christosū, carea preste tōtā lumea e lāpitā.“ Totū în si-

nodulū acesta strămoșii nostri aū primitū și punctulū alū patrulea de unire, în care se dice: „Credemū, cumcā Duchulū sfântū, a treia față în Treime, dela Tatālū și dela Fiulū purcede. Și primimū, mărturisimū și credemū tōte cele alalte, care sânta maică biserica romanā-catolicā primesce, mărturisesce și crede.“¹⁾ Mai departe în sinodulū celū mare din 5 Septembree 1700, ținutū sub Mitropolitulū Atanasiiū, dela care a emanatū și actulū de uniune din 7 Octobree 1698, s'a mai formulatū unū actū solemnū de uniune, subscrisū de Mitropolitulū și de 54 protopopi cu 1563 preoți. În actulū acesta se dice între altele: „Primindū, mărturisindū și credēndū tōte cele ce primesce, mărturisesce și crede aceea (adecā biserica catolicā), mai virtosū acele patru puncte, în care ne pdreamū până acum a fi desbinați.“²⁾ Între cele patru puncte însă loculū întâiū l'a ocupatū totdeuna dogma despre primatulū de jurisdicțiune alū Pontificelū Romanū.

Ētā darā că părinții sinōdelorū dintre anii 1697 și 1700 aū recunoscutū primatulū Papei, și aū promisū a ține tōte învățăturile de credință ale bisericeii catolice, și prin urmare este falsā aserțiunea dlū Densușanū, că acei părinți n'aū voitū să scie nimicū de dreptulū de jurisdicțiune alū Papei și de dogmele bisericeii catolice. De unde dela sine urmēzā, că este falsā și conclusiunea, ce o face dlū Densușanū, că în contra actelorū de unire numai Mitropolitulū Vancea și sinodulū provincialū din 1872 a pusū biserica nōstrā sub jurisdicțiunea primațialā a Papei și a introdusū în ea dogmele bisericeii catolice.

Perfidia și tendința dlū Densușanū de a discreditā biserica nōstrā se vede totū așa de apriatū și din abuzulū, ce-lū face cu actele sinodulū electoralū din 1868.

Cu ocasiunea acestū sinodū s'aū pusū eventualulū successorū alū Mitropolitulū Șulūtū 10 condițiuni, cari tōte se potū ceti în actele sinodale de Moldovanū la pag. 34 și 35 a volumulū primū.

Dlū Densușanū ca să arete, că părinții sinodulū electoralū din 1868, nu aū recunoscutū primatulū de jurisdicțiune alū Papei, citēzā dintre condițiunile amintite între altele pre a patra, unde se interdice apelațiunea membrilorū bisericeii nōstre „la vre-unulū dintre arhieriei saū consistōriile romano-catolice“. Însā cu o rea voință condamnabilā dlū Densușanū nu spune cetitorilorū sēi, că aci nu este vorba de oprirea credințilorū nostri de a recurge la Papa, ci numai de oprirea lorū de a recurge la primatele din Strigonū ori la altā episcopū latinā din Ungaria. De altā parte dlū Densușanū nu citēzā și condițiunea a 3-a, în care părinții sinodulū recunoscutū primatulū de jurisdicțiune alū Papei, căci condițiunea a treia astfel sunā: „Dependența Ierarchiei nōstre dela scaunulū Romei este cea prevēdūtā în conciliulū dela Florența. Acea dependență circumscrișā prin canōnele aceluī conciliū o recunōscemū și suntemū determinatū a

o sustine.“ Ēr conciliulū dela Florența; la care se provocā părinții sinodulū electoralū din 1868, a hotāritū următoarele cu privire la Pontificele Romanū: „Mai încolo (definimū), că Sântulū Scaunū Apostolicū și Pontificele Romanū ține primatulū în tōtā lumea, și că însu-și Pontificele Romanū este următorulū sântulū și fericitulū Petru corifeulū Apostolilorū, și adevēratulū vicariū alū Christosū, și capū a tōtā biserica, și părintele și învățătorulū tuturorū creștinilorū, și că dīnsulū în persōna fericitulū Petru i-s'a datū dela Domnulū nostru Isusū Christosū deplinā putere de a pasce, îndreptā și gubernā biserica universalā, după cum se aflā și în actele sinōdelorū ecumenice și în sântele canōne.“¹⁾

Din acestea se vede mai limpede decâtū lumina sōrelui, că părinții sinodulū electoralū dela anulū 1868 aū recunoscutū primatulū de jurisdicțiune alū Papei, și că prin urmare dlū Densușanū face mare nedreptate fericitulū Mitropolitū Vancea, cândū îlū presentā cetitorilorū „Gazetei“ ca pre vīdătorulū independinței bisericeii unite, care numai prin acestū Archiereū a fostū supusā jurisdicțiunii papale. Totū din cele citate se vede, că Mitropolitulū Vancea nu a violatū condițiunile de alegere dela 1868 prin aceea, că în Conciliulū provincialū dela 1872 a recunoscutū primatulū Papei, de-orece decretelū Conciliulū provincialū în ceea ce privesce pre Papa, în esență nu se deosebescū de condițiunea a 3-a citatā mai susū. Astfelū stāndū lucrulū, noi suntemū convinși, că pre fiesce care Romānū greco-catolicū, afarā de domnii dela „Gazeta“, trebuie să-lū revolteze următoarele cuvinte ale lui Densușanū: „Dar aceste condițiuni (e vorba de condițiunile sinodulū electoralū din 1868) obligātore și sfinte pentru apērarea vechilorū drepturi ale bisericeii greco-catolice persecutate, furā nesocotite și călcate în picioare de noulū Mitropolitū Ioanū Vancea, alesū chiur pre basa acestorū condițiuni.“

Culmea perfidiei domnului Densușanū o aflāmū noi în împrejurarea, că din actele Conciliulū provincialū dela 1872 domnia sa citēzā numai partea, unde este vorba despre primatulū Papei, însă nu amintesce și pasajele, unde se garantēzā conservarea neștirbitā a ritulū, disciplinei și aședāmintelorū bisericeii orientale în sinulū bisericeii nōstre. Prin acēstā procedurā necualificabilā dlū Densușanū voesce să dovedescā, că Mitropolitulū Vancea a supusū biserica nōstrā jurisdicțiunii papale în măsurā așa de mare, încātū Papa ar putē să ne „reformeze ritulū, disciplina și să ne schimbe chiur limba cultulū în biserica“ și să comitā și alte prepotențe inchiuite de dlū Densușanū.

Adevērulū însă este, că pre cândū de o parte Conciliulū Provincialū a recunoscutū primatulū Pontificelū Romanū, pre atunci de altā parte și-a făcutū reservele sale cu privire la ritulū, disciplina și aședāmintele bisericeii nōstre, căci la pag. 26 a conciliulū se spune apriatū, că Pontificele așa are să-și eser-

¹⁾ Veđi: Cipariū Acte și fragm. p. 79—83 și Nilles Symbolae v. I. 164—170.

²⁾ Nilles Symbolae v. I. p. 246—249.

¹⁾ Veđi Concil. prov. I. pag. 7.

citeze puterea primățială asupra bisericii noastre, încâtă „ritulul orientală să rămână nevătmă și să se păstreze cu sântenie disciplina, care înainte de schismă o ținea și profesau Orientalii . . . . őr forma și administrațiunea Provinciilor de Alba-Iulia să se întocmescă după ritul și disciplina bisericii orientale.“

Etă dară, dle Densușan, că Mitropolitul Vancea tocmai cu acea îngrijire arhierescă a fost față cu păstrarea neștirbită a ritulului, disciplinei și aședămintelor bisericii unite, cu care a fost părintii aceia buni, cari a formulat actul fundamental de unire din 7 Octobrie 1698, de care ar fi trebuit să faci unu usă cu multă mai bun, decât cum ai făcut în articolul publicat în „Gazeta“, care articolul va rămâne pururea o pătă neștersă pe numele dtale, pentru că nu ai umblat să luminezi pe ămni, ci să-i seduci, și astfel să compromiți o biserica, care și pre dta te-a crescută la sinul său iubitor.

Chiar și modul, în care dl Densușan spune cetitorilor „Gazetei“, că a aflat actul de unire din 1698, dovedesce, că domnia sa a voită cu totu prețul să discrediteze biserica catolică și printr'insa și biserica noastră. Dinsul adevă așa presentă lucrul, ca și când Iesuii ar' fi finut ascunsă acel act până acuma, și numai pe cale misterioasă l'a putut afla domnia sa „între hârțile unui Iesuit, vrășmaș Românlor“, pre care ilu acasă, că ar fi falsificat acest act în traducerea latină.

Însă adevărul este, că acest act nu numai că nu a fost ascuns, ci din contră împreună cu alte acte adunate de părintele Iesuit Hevenesi a fost depus în loc public și accesibil pentru totă lumea, adevă în biblioteca universității din Budapesta, unde l'a aflat și dl Densușan, precum însuși recunoște, nu în articolul din „Gazeta“, ci în raportul înaintat de domnia sa Academiei române, în care raport spune apriat, că actul nu este falsificat, ci numai traducerea lui latină este neesactă. ¹⁾ Apoi ceea ce este și mai interesant, acel act se află publicat chiar de un Iesuit, și anume de părintele Nilles în „Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae orientalis“ vol. I. p. 203—212. Etă câtă plătesce învinuirea, că Iesuii ascund și falsifică actele, și câtă de simpli trebuie să fie domni din redacțiunea „Gazetei Transilvaniei“, când tôte vorbele lui Densușan le ica de bani buni, și le publică în un număr de Duminică alu acelei foi, ca astfel calumniile dlui Densușan să străbată până și în cea din urmă colibă țerenă.

În fine observăm, că dl Densușan se face chiar ridicul, când de o parte Papei nu-i recunoște nici o putere în biserica noastră, őr de altă parte domnia sa se ridică preste obștea bisericii noastre, preste episcopatul român greco-catolic și preste Papa, cari toți a primit respectiv aprobat decisiu-

nile sinodului provincial din 1872, și „quasi ex cathedra“ declară într'unu ton hotărit, ca și când domnia sa ar fi infalibil, declară, dicit, că „decisiunile sinodului dela 1872 sunt și rămân ilegale și nule pentru toți seculii, fără putere obligătoare pentru clerul și poporul bisericii de Alba-Iulia“. Declarațiunea acăsta însă sună prost de tot din gura unui scriitor, care n'a știut face altceva, decât să abuzeze de actele istorice, cari spun apriat, că sinodul provincial dela 1872 în esență nu conține altceva cu privire la Papa și aședămintele orientale ale bisericii noastre, decât aceea ce a învățat și părintii, cari a făcut sânta unire, și părintii sinodului electoral din 1868.

Din tôte acestea se pôte convinge ori ce cetitor nepreocupat, că Mitropolitul Vancea nu „a smuls biserica gr. cat. din portul ei cel vechiu și sigur“, ci din contră a întărit-o și asigurat-o în acel port.

Închiăm însă de astădată cu cuvintele ce le adresăm „Gazetarilor“ și avocatului lor dl Densușan: *Tu l'as voulu Dandin!*

Revistă bisericescă.

Roma. Sântia Sa Leon al XIII cu ceremonialul obișnuit la primirea membrilor din familiile domnitoare a primit în audiință privată pre marele duce Sergiu fratele Tarului și pre soția aceluia. După aceea marele duce a vizitat pre cardinalul secretariu de stat Rampolla.

Pentru serbarea cu demnitate a iubileului de 50 de ani a consacării Sântiei Sale de episcop s'a început pregătirile și în unele diecese din Ungaria.

Din Patrie. Congresul bisericii sârbesc din Ungaria s'a deschis Sâmbăta trecută în Carloveș, fiind de față ca comisar regesc baronul Fedor Nicolics. Cea mai de căpetenie problemă, ce are să o resolvă congresul, este lucrarea unui statut organic pentru biserica sârbescă. În congres elementele radicale sunt reprezentate în număr considerabil. Aceste elemente voesc să mărescă influința laicilor în afacerile bisericesci, őr a clerului să o reducă mai mult decât se cuvine.

Revistă politică.

Afaceri interne. Cabinetul Szápary după o domnie de 2 1/2 ani a cădut. Causa a fost cestiunile bisericesci-politice, în cari s'a incurcat ministeriul, și în incurcătura acăsta l'a ajutat mult membrul clicei Tiszaiste din partidul liberal. În ședința de Mercuri a camerei deputaților dl Szápary și-a espus motivele dimisionării dicit, că guvernul a pregătit proiectele de legi despre introducerea matriculelor civile, despre receperea Jidivilor și despre libertatea de cult, cari proiecte a și împinat aprobarea Coronei, dară neaprobând Coróna proiectul de lege despre introducerea căsătoriei civile, cabinetul în 6 a l. c. și-a dat dimisiunea. Cu condu-

cere interimală a afacerilor s'a încredințat cabinetul de mai înainte. Szápary ca persoană privată credem că este om bun și onest, dară ca ministru nu a avut nici capacitatea și nici curajul de a înfrina șovinismul cel funest al naționalilor săi. Chiar în partida liberală nu őr Szápary respectat de ajuns. Dela el a venit noi Români ca moștenire mai ales legea despre asilele de copii.

Cine va fi următorul lui Szápary, nu se știe încă. Probabil că în fitorul cabinet vor intra aproape tôte persoane, cari a fost în cel cădut. De indispensabil în ori ce cabinet se consideră între împrejurările de față Wekerle. Așa spun foile, precând de altă parte tot ele spun, că dacă Coróna va respinge resolvirea cestiunilor bisericesci în sens liberal, Wekerle, Szilágyi, Csáky și Bethlen nu vor pute să intre în noul cabinet. Maiestatea Sa până acum a chemat la Viena pre Fejérvary, Wekerle și Széll Kálmán. Altcum tôte combinațiile sunt încă premature.

Germânia. Parlamentul prusian a fost deschis în 9 a l. c. Discursul de tron l'a citit ministrul președinte contele Eulenburg. Discursul de tron în locul prim face amintire despre situația financiară, constatând că aceea nu s'a îmbunătățit nici în anul trecut. Deficitul anul 1891—92 a fost de 42 milioane marce. Între agendele cele mai însemnate ale sesiunii nou parlamentare se pune reforma dărilor de stat și a celor comunale.

Partidele și foile germane sunt consternate în urma nefavorabilei situații financiare a țerei. Renta de 3 1/2 procente s'a devalvat în măsură mare. Ceea ce e mai neobișnuit în totă afacerea, este că guvernul are de gând să acopere deficitul prin un împrumut și să introducă dări noue.

Frâncie. În Paris anarhiștii a aruncat o bombă cu dinamit, care esplodând a ruinat un edificiu și a vulnerat și ucis mai mulți ămni.

Italia. Până acum partidul guvernamental a obținut cele mai multe voturi la nouele alegeri pentru parlament.

România. În afacerea Zappa, în urma unei note diplomatice trimise de guvernul grecesc pre la puterile europene, tôte puterile mari a fost unanimă a declara, că acăsta afacere este o cestiune exclusivă judiciară și nici decum politică, deci intertențiunea cerută de Grecia nu pôte avé loc.

Belgia. Regele a deschis camera deputaților în 7 a l. c. În discursul tronului s'a dicit, că chemarea eschisivă a reprezentanților în sesiunea actuală va fi revisuirea constituțiunii, dela care se așteptă pacea internă și prosperarea patriei. Este cunoscut, că socialiștii pretind introducerea sufragiului universal. După cum anunță telegramele, socialiștii în cete de mai multe mi a inscenat turburări mari în Bruxelles și Gent. S'a consignat mișcarea spre impedarea turburărilor.

¹⁾ Veđi cercetări istorice în arhivele și bibl. Ungariei și Traniei de Nic. Densușan, pag. 99.

„Eufrosino, mergi acasă și vezi, de te liniștește. Împrejurările, în cari a trăit tatăl tău, încă-ți scusă păcatele.”

„Dar el a fost născut din părinți cu frica lui Dumnezeu și a știut din pruncie ceea ce eu numai acum am învățat. O, ce îngrozitor este să-ți știi pre tatăl tău așa de păcătos! Și totuși îl iubesc, pre lângă toate nelegiuirile lui, căci îmi este tată!”

„Nici nu-ți este iertată să faci altfel, Eufrosino! Ți se cere pentru mamă-ta să implori îndurarea și nemărginita bunătate a lui Dumnezeu, ca să-ți ușureze tortura.”

Vocea preotului tremură la cuvintele acestea și ochii i-se scaldă în lacrimi.

„Ea n'a fost așa vinovată,” suspină Eufrosina. „Ea n'a știut, ce însumă a vătăma pre Dumnezeu. Dar tata!”

Ea se răzîmă de ușe, căci era să ametească. Simoneta la cuvîntul preotului îi aduse un pahar de apă, apoi o prinse de braț fără de a o întreba, de ce a venit, și voi să o petrecă până acasă. Dar ea se desfăcu de brațul Simonetei și se apropiă încă odată de feresta preotului întrebându-l: „O, spune-mi încă odată, domnule părinte, adevărate sunt toate?”

„Da, copila mea, toate sunt adevărate, dar te mângăie, căci Dumnezeu nu este numai un judecător sever, ci și un părinte bun. Încrede-te în el!”

Feciōra suspină adânc și urmă pre bătrână.

Preotul se aruncă apoi înaintea crucii și se rugă mult și din totă inima. El încă simțea greutatea poverii de o potrivă cu Eufrosina.

Câtă îi părea fetel de schimbate toate, când s'a rentors în chilia sa. Schisōrea eră încă tot acolo înaintea icōnei Preacuratei. Eufrosina nici nu se mai gândia la ea. Toate visurile de fericire și-le vedea sdrobite. S'a luptat totă noaptea cu gândurile, și în dorul de ei s'a sculat învingătoare, și-a învins inima.

Pre la ameză preotul se rentorcea dela un bolnav și află pre Eufrosina îngunghiându înaintea altariului. Eră îmbrăcată în negru, fără de nici o podōbă deșertă. Fața îi eră palidă și tristă, și în ochii ei se vedea o seriozitate adâncă. Totă ființa îi eră schimbată.

„Cum te afli? Mai bine ca asară?” o întreabă preotul, când amindoi ieșiră din biserică.

„Acum sunt liniștită,” răspuse ea. „Hotărîrea îmi este nestrămutată.” Și îi întinse scrisōrea. „Te rog, părintele meu, să arzi scrisōrea asta. De acum numele lui Armand îl voi pomeni numai în rugăciunile mele.”

„Tu vrei să renunți la fericirea, carea ai dorit-o atata?”

„Pot eu să fac altfel, când tatăl meu e la marginea prăpastiei, când el este atăt de întinat și nici gând n'are să se pocăească?”

„Și o faci asta pentru el, Eufrosino?”

„Da, căci trebuie ca acesta este voea lui Dumnezeu. El m'a trimis în lume după mōrtea fraților mei și m'a povățuit așa de minunat, și eu vreau să-l mulțămesc și să-l preamăresc.”

„Nu putem străbate în sfaturile lui Dumnezeu! Și gânditu-te-ai la greutatea poverii, ce vrei să o ieși asupra ta?”

„Da, părinte, la toate m'am gândit.”

Nu mai pot să văd, nici să mai gust avere asta, stropită cu atata sânge. Aș pute eu să fiu fericit și nepăsător, când știu, că tatăl meu este asasinul fratelui său, și mânia lui Dumnezeu e asupra lui? O nu, eu mă voi ruga și mă voi jertfi, ca Dumnezeu cel îndurat să-mi trimită grația sa! Asta e hotărîrea mea!”

„Tu vrei să te faci Carmelită, Eufrosino, dar știu tu, cât este de grea viața, ce te așteaptă? Tu ești crescută în prisosință și cum te vei împăca cu o astfel de viață?”

„Cu ajutorul lui Dumnezeu toate se pot! Și apoi cu cât este mai grea jertfa, cu atăt va fi mai bine primită. Și eu simțesc în mine puterea de a suferi ori ce din iubirea lui Dumnezeu și a nefericitului meu tată!”

„Dar cum te vei pute despărți de tatăl tău? Nu știu tu, că i-ai scurta zilele lăsându-l singur?”

Eufrosina își acoperi ochii, ca să-și ascundă lacrimile.

Preotul o mângăie, cum numai putea, căci sufletul lui încă era sgduit de o durere nespusă.

„Și totuși trebuie să o faci,” zise ea apoi cu convingere. „Cu ființa mea de față nu pot să-l ajut. Pōte după ce va ști, că eu mă jertfesc pentru el, atunci pōte că i-se va moia inima și și-o va ridica spre Dumnezeu.”

„Să dea Dumnezeu, fetel meu, ca așa să fie! Eu nu pot decât să te admir, și nu te abat dela propusul tău. Dar te cugetă bine, să nu te pripesci!”

„O, nu, nu mă pripesci! Asară m'am culcat în cea mai mare agitare, dar după un somn scurt m'am trezit și am vădit totul limpede înaintea sufletului meu. Calea, pre care era să pornesc, o văd încrucișată, dar nu-mi pare rău, din contră sunt veselă.” Și pre fața ei se ivi un suris, și preotul eră vedea pre Eufrosina cea cuminte și liniștită.

„Ai vădit astăzi pre tatăl tău?” întreabă preotul.

„El e dus de acasă de eră. Am vădit de mult, că trebuie să fie ceva în mine, ce pre tata îl umple de fiori. De multe ori îl vedeam trăsănd, când privia la mine. Acum știu totul, dle părinte! Dar spune-mi, ai cunoscut pre bietul asasinat?”

„L'am vădit numai odată, fetel meu!”

„Și este adevărat, că eu fi samăn?”

„Deja când te-am vădit întâia oară, mi-se părea, că sameni cu un chip din timpuri de mult trecute. Nu mi-am putut da samă, cu cine. Însă când te-am vădit mai înainte intrând aici, mi-se părea, că chiar el s'a sculat din gropă.”

„Înainte de istorisirea Catarinei n'ai știut dar nimica despre trista noastră istorie?”

„Nu, dar îmi băteam capul, că ore cu cine sameni, căci nu-mi eră de loc străină.”

„Și cunosc familia tatălui meu? O, te rog, spune-mi, dacă părinții lui au fost întru adevăr așa de bravi, cum spune Catarina?”

„Eufrosină dragă, eu aș vrea bucuros să te pot mângăia, dar adevărul nu are să fie ascuns. Tatăl tău a putut afla la părinții săi cele mai frumoase exemple de vîrte, dar el s'a concredut prietinelor, și aceia l'au tras în prăpastie.”

„Eu voi să-l scot dintr'însa, dacă-mi va ajuta bunul Dumnezeu.”

„Ți va succede, Eufrosino! Dumnezeu primește cu plăcere jertfa unei inimi curate. Totdeauna au fost păcătoși, pentru cari s'au rugat alții și le-au câștigat grația cerului. În ziua cea de apoi se va ști, că sufletele cădute prin rugăciunile și faptele cui au fost mântuite! Dar grijă, fetel meu, să nu te prea pripesci. Se pare că ai ave chemarea dela Dumnezeu, dar mai întâi convinge-te despre acesta. Așteaptă două luni. În timpul acesta te cugetă mult și te rog și mai mult. Apoi vino și-mi spune.

VII.

Remasă bună.

Santa jertfa s'a fost adusă deja, și preotul voia să plece cătră casă, când o fată tinere grăbia spre el. Era Eufrosina Lerinval.

„Cele două luni au trecut,” zise ea. „Și?”

„Hotărîrea mea este nestrămutată. Lasă-mă să merg la Paris, să intru în claustrul Carmelitelor.”

„Când vrei să pleci?”

„Măne,” zise Eufrosina.

„Bine! Simoneta te va petrece.”

Mai mult nu grăia. Cel ce trecea, a bună samă nu puteau ști, ce s'a hotărît.

Lerinval de astă dată era acasă. De un timp încōce acesta nu se prea întimpla. El făcuse jură din adinsu pre fiica sa: privirea ei îi era de nesuferit, mai ales din ora, când a vădit-o întâi îmbrăcată în negru. Astăzi era de tot prietinos. Cinară împreună, și apoi o întreabă cu gingășie:

„Ce-ți este, de ești așa tăcută?”

„Îsu gândită, tată.”

„Gândită? Nu ai tu tot, ce-ți dorește inima? Ori pōte încă n'ai primit răspuns?”

„Tată, mai bine să tăcem!”

„Așa? Dar ce s'a întimplat? Ori doră te-a îngelat mișelul?”

„Nu, de loc nu! Dar măne vei afla toate. — Măne,” gândi ea, „voi fi departe — pentru totdeauna. O Dumnezeu, primește jertfa mea și nu mă părăsi!”

Și-și îndreptă privirea spre tatăl său, ca și când ar fi voit să-și tipărească în memorie trăsăturile lui pentru vecie.

„Ce ai, de mă privești așa, ca și când ai voi să mă tragi la răspundere?”

Eufrosina lacrimă. El începu a umbra mânios prin chilie.

„De ce plângi?” o întreabă după un timp, fără de a se uita în fața ei. „De un timp încōce privesc la mine așa de neobcînit.”

„Și te supără acesta?”

„O nu, nu Eufrosino. Tu pōte nu vrei să o faci! Dar noaptea bună, copilă, dormi ușor!” Ea îl cuprinsă cu amindouă brațele, ca și când n'ar voi să-l mai lase și începu a plânge.

„Dar copilă, ce-ți este? Nu te-am vădit nici odată așa de mișcată! Liniștește-te! Etă nu sunt supărat!” Și se desfăcu cu blândetă din brațele ei și porni ștergându-și sudorile reci de pre frunte.

„Nu!” murmură ea privind în urma lui, „mai mult nu putem trăi la olaltă! Trebuie să mă despart de unica ființă, ce am iubit ca lumina ochilor. Trebuie, căci la privirea ei mă îngrozesce o amintire! — Și ce va fi de acel Champfleury?”

(Va urmă.)

